

• Talibánská náboženská policie kontrolovala, jestli se dodržují všechna ustanovení vlády (muži se nesměli holiť a střihat si vousy, ženy musely chodit zahalené a nesměly pracovat a vzdělávat se. Přísně byl dodržován zakaz zobrazovat živé bytosti – dokonce byly zničeny vzácné sochy z předislámského období, hinduisté u sebe museli nosit zvláštní příkaz apod.).

• Arménie byla první zemí, která prohlásila křesťanství za státní náboženství (v r. 301).

Obr. 105. Muslimské národy většinou používají arabské písmo (bankovka z Iránu).

Střední Asie

Mnohem zaostalejší je Afghánistán, který byl dlouho sužován občanskou válkou. Jeho hospodářství bylo válkami zcela rozvráceno, rolníci si často přivydělávají nelegálními pěstováním máku na výrobu opia. Také hospodářství **zakavkazských států** velmi utrpělo politickými nepokoji a válkou. Nejbohatším zakavkazským státem je Ázerbájdžán, který má bohatá naleziště **ropy** a zemního plynu. Rozvinutý je i rybolov v Kaspickém moři (hlavně jeseteři, z kterých se získává kaviár). Arménie s Gruzii jsou chudší zemědělské státy. Gruzie je významným producentem oleje z růží a jiných květin (používá se v kosmetickém průmyslu), známý je i gruzínský zelený čaj a gruzínský koňak.

Zapamatujte si...

- Nejúspěšnějšími nearabskými zeměmi jihozápadní Asie jsou Izrael, Kypr a Turecko.
- V Iránu vládne muslimské duchovenstvo.
- Arménie, Gruzie a Kypr jsou převážně křesťanské země.
- Země jihozápadní Asie mají významný potravinářský průmysl.

Otázky a úkoly...

- (1) Jaké cíle mají islámští fundamentalisté? Co o nich víte z médií?
- (2) Charakterizujte hospodářství Iránu. Jakou roli v něm hraje těžba ropy?
- (3) Srovnajte možnosti států jihozápadní Asie pro rozvoj cestovního ruchu.
- (4) Se kterými výrobky ze zakavkazských států byste se mohli setkat na našem trhu?

STŘEDNÍ ASIE

V srdci Asie

Státy střední Asie

Mapa 10. Mapa střední Asie

52

• Rusové přišli do střední Asie v období SSSR. V době Staliny vlády byla střední Asie využívána jako místo vyhnanství pro politické vězně, často do ní ale byly přesídleny celé národy. Ve střední Asii proto žijí např. Němci (přesídlení od Volhy), Korejci (od korejských hranic), Turci (z Gruzie), Tataři (z Krymu) apod.

Střední Asie měla ve starověku a středověku velký význam pro mezinárodní obchod. Protínala ji tzv. hedvábná cesta, důležitá obchodní trasa mezi Evropou a Čínou. Celá staletí sloužila k výměně zboží mezi Evropou a Čínou. Evropané měli zájem o koření, hedvábné látky a porcelán, jež neuměli vyrobit. Z obchodu bohatla velká středoašijská města (Buchara, Samarkand), ale i různí lapkové a bandité, kteří čhali na možnost snadného výdělku. Jako první Evropan prošel celou hedvábnou cestu (za tři roky) benátský kupec Marco Polo (1254–1324).

bavlna EN: cotton, DE: die Baumwolle, FR: coton (m)

Střední Asie

Co už víme...

- Kaspické moře je největším jezerem na Zemi.
- Střední Asie trpí nedostatkem srážek.
- V pouštních oblastech mohou žít lidé pouze v oázách nebo u jiných zdrojů vody.
- Ve stepích jsou vhodné podmínky pro pastevectví.

Příroda

Státy střední Asie se rozkládají mezi Kaspickým mořem a pohořím Altaj. Jejich povrch je velmi rozmanitý: při Kaspickém moři se nachází rozsáhlá **Kaspická nížina**, jihozápadní část vyplňuje **Turanská nížina**. Obě jsou pozůstatkem dřívějšího velkého moře (dodnes z něj zbylo jen Kaspické moře a Aralské jezero). Severní část střední Asie dosahuje v **Kazašské plošině** větších nadmořských výšek. Při východních hranicích se tyčí dvě rozsáhlá vysoká pohoří – **Pamír** a **Ťan-šan**. Střední Asií protékají dvě mohutné řeky – Amudarja a Syrdarja. Obě ústí do vysychajícího Aralského jezera.

Podnebí je vlivem velké vzdálenosti od oceánu typicky vnitrozemské, mezi zimou a létem jsou velké teplotní rozdíly. Celoročně panuje nedostatek srážek, proto jsou níže položené oblasti pokryty písčnými pouštěmi a polopouštěmi. Největší jsou **pouště Karakum** a **Kyzylkum**. V severním Kazachstánu se díky větší vlhkosti vytvořily **stepi**.

Obyvatelstvo

Ve střední Asii leží pět států, přičemž všechny byly dříve součástí SSSR: **Kazachstán**, **Kyrgyzstán**, **Uzbekistán**, **Turkmenistán** a **Tádžikistán**. Dosud se orientují na spolupráci s Ruskem. Všechny středoasijské republiky jsou muslimské, ale náboženství v nich má poměrně malý vliv. Osídlení střední Asie se soustřeďuje do úrodných říčních údolí a oáz, zejména do Ferganské kotliny a údolí řek Amudarja a Syrdarja. Nejpočetnější národy představují **Kazaši**, **Uzbekové** a **Tádžikové**, početné jsou také menšiny Rusů.

Hospodářství

Středoasijské republiky se řadí mezi hospodářsky průměrně vyspělé státy. Největší a nejrozvinutější je **Kazachstán**. Svým rozlehlým územím zasahuje i do Evropy, je ale poměrně řídké osídlen. **Suché stepi** (celiny) na severu země se využívají pro rostlinnou výrobu i jako pastviny pro početná stáda ovcí a skotu. Půda je sice velmi úrodná, ale vzhledem k malým srážkám dosahují zemědělci jen nízkých výnosů.

Významným zdrojem příjmů Kazachstánu je **těžba nerostných surovin** (barevných kovů – chrómu a wolframu, ropy, zemního plynu a uhlí). Nešetrnou těžbou bylo výrazně narušeno životní prostředí. Průmysl se zaměřuje na zpracování vytěžených surovin, v zemi jsou velké **hutě barevných kovů**.

stát	hlavní město	rozloha (km ²)	obyvatel (mil.)
Kazachstán	Astana	2 724 900	17,7
Kyrgyzstán	Biškek	199 950	5,5
Uzbekistán	Taškent	447 400	28,7
Turkmenistán	Ašchabad	488 100	5,1
Tádžikistán	Dušanbe	143 100	7,9

Tab. 13. Státy střední Asie

• Program „rozorávání celin“ nebyl úspěšný. Část rozorané půdy byla opuštěna a postupně se na ni vrací stepní vegetace.

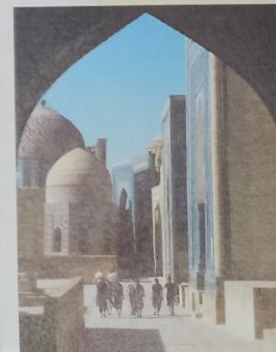
KDYŽ SE REKNE...

Střední Asie • nejdelší kanál na světě (Karakumský průplav, používán pro zavlažování a lodní dopravu), starobylá města s dobře zachovalými památkami (Buchara a Samarkand), kumys (kazašský národní nápoj – zkašené kobyli mléko)

Obr. 106. Na zavlažovaných polích střední Asie se nejčastěji pěstuje bavlna.

Obr. 107. Uzbeké město Samarkand je zařazeno na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Po staletí těžilo ze své polohy na hedvábné cestě, po níž cestovali obchodníci mezi Evropou a Čínou.

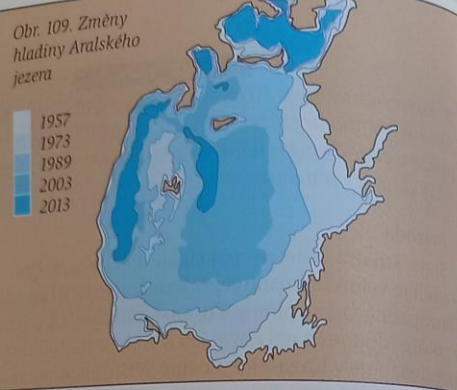
53

• Všimněte si, jak je Ferganská kotlina rozdělena politickými hranicemi mezi tři státy (mapa 10),
moře/jezero EN: sea / lake, DE: das Meer / der See, FR: mer (f) / lac (f)

Obr. 108. Oblast Aralského jezera v roce 2011

Závlahové zemědělství vedlo ve střední Asii k obrovské ekologické katastrofě. Z Amudarji i Syrdarji se odebírá nepřiměřené množství vody do zavlažovacích zařízení a pro průmysl. Důsledkem je prudký pokles hladiny Aralského jezera a zvyšování jeho slanosti. Sůl, která krystalizuje na březích, je roznášena větrem na obdělávanou půdu. Tím se snižuje její úrodnost, klesají výnosy a jsou ohrožovány i zdroje pitné vody pro obyvatelstvo.

Obr. 109. Změny hladiny Aralského jezera

I ostatní středoasijské republiky mají velké zásoby nerostných surovin. Větší význam pro ně ale má pěstování a vývoz bavlny. Zemědělsky se využívá hlavně úrodná Ferganská kotlina, údolí řek Amudarji a Syrdarji a okolí Karakumského průplavu. Většina polí musí být však zavlažována. Vedle bavlníku se pěstují i obiloviny (včetně rýže), ovoce a zelenina, rozvinutý je i chov velbloudů, ovcí a bource morušového (využívá se k výrobě hedvábí).

Zapamatujte si...

- Podnebí střední Asie je typicky vnitrozemské (velmi chladné zimy, horká léta).
- Největší pouště ve střední Asii jsou Karakum a Kyzylkum.
- Významným zdrojem příjmů středoasijských států je těžba nerostných surovin.
- Ve střední Asii se pěstuje a zpracovává bavlník.

Otázky a úkoly...

- (1) Jak ovlivňuje závlahové zemědělství životní prostředí?
- (2) Proč žijí ve střední Asii početné menšiny Rusů?
- (3) Co vyváží středoasijské země? Je to pro ně výhodné?
- (4) Jaké mají středoasijské státy vztahy s Ruskem?

JIŽNÍ ASIE

• Zopakujte pojem monzuny. Srovnajte podle atlasu lednové a červencové srážky v jižní Asii.

Indické Čérápuňdží na jihovýchodním svahu Himálaje je jedno z nejdeštivějších míst na světě. Ročně tam v průměru naprší 11 m vody (v ČR průměrně 0,65 m).

Jižní Asie je tvořena indickou litosférickou deskou. Ta se neustále posouvá k severu a tlačí na eurasijskou litosférickou desku. Na jejich styku proto došlo k vyvrášení nejvyššího pohoří světa – Himálaje. Jižní svahy Himálaje spadají do rozsáhlé Indoganžské nížiny, tvořené říčními nánosy, které přinesly z hor mohutné veletoky Indus, Ganga a Brahmaputra. Nížina je velmi úrodná a celá je zemědělsky využívána. Na ni navazuje z jihu poloostrov Přední Indie, který vyplňuje Dekanská náhorní plošina.

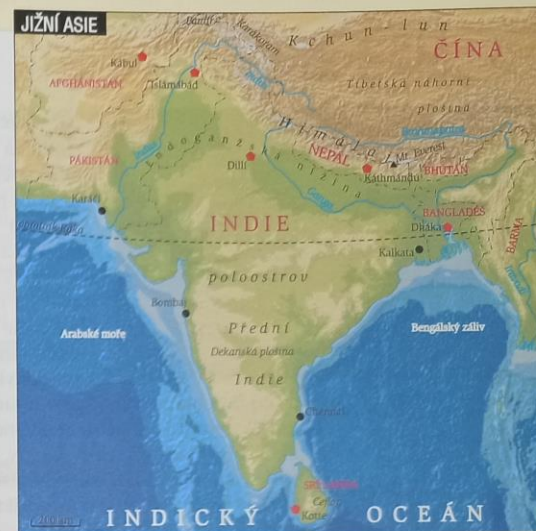
Jižní Asie má tropické podnebí výrazně ovlivňované monzuny, které v létě přinášejí bohaté srážky. Nejvydatnější deště bývají na jihozápadním pobřeží poloostrova a také na jihovýchodních svazích Himálaje. V severozápadní části Přední Indie je vliv monzunů malý a rozlehlé oblasti tam trpí suchem.

• Dekanská plošina je tvořena starými horninami.
• připomente, jak se měří srážkové úhrny.

Oblasti s dostatkem srážek byly původně porostlé především savanami a tropickými deštnými lesy, většina z nich však byla přeměněna na zemědělskou půdu. V severozápadní části poloostrova se nacházejí polo-pouštní i pouštní oblasti.

V horských oblastech se projevuje výšková stupňovitost vegetace – nad pásmem lesů je pásmo horských luk, výše pásmo mrazových pustin. Nejvyšší vrcholky hor jsou celoročně pokryty sněhem a ledem.

Státy jižní Asie patří mezi rozvojové země. Jsou převážně zemědělské a patří k nejhudším v Asii. V údolích řek jsou příznivé podmínky pro zemědělství, což umožnilo velmi husté osídlení. Jižní Asie má víc obyvatel než celá Amerika nebo Evropa. Obyvatelstvo jižní Asie patří převážně k bílé rase, na jihu je ale silně smíšeno s černošským obyvatelstvem, proto má tmavší pleť než Evropané. V horských oblastech na severu a východě převažují příslušníci žluté rasy. Jazykově je obyvatelstvo velmi pestré, nejpočetnějšími národy jsou Hindové (v Indii) a Bengálci (Indie, Bangladéš).

Mapa 11. Jižní Asie

• Z území Přední Indie pocházejí Romové.

Obr. 110. Indie má velmi bohatou historii. Staré památky lákají do země statisíce turistů. Tádž Mahál v Ágre byl vybudován v 17. stol. jako hrobka princezny Mahál.

KDYŽ SE ŘEKNE...

Jižní Asie • staré kultury, indické hedvábí, fakíři, tradiční ženský oděv sári (až sedm metrů dlouhá látka obtočená kolem těla), koření (kari, pepř), jogurt, badminton, kriket, politický a duchovní vůdce Mahátma Gándhí

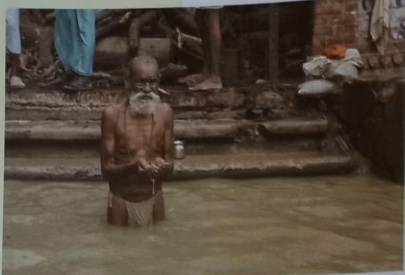
Země kontrastů Indie

Život Indů se kvůli kulturním rozdílům od toho našeho značně odlišuje. Nejinak je tomu také při jedné z nejvýznamnějších událostí v životě člověka – svatbě. Je pravidlem, že hledání partnera pro dceru či syna obstarávají rodiče. V případě ženicha hraje důležitou roli jeho vzdělání, finanční zajištění, společenské postavení rodiny a v neposlední řadě také astrologické znamení. Podle toho je stanovena výše věna, které musí do manželství přinést rodina nevěsty (což mohou být desítky tisíc amerických dolarů). Pokud je dohoda rodičů úspěšná, následuje představení budoucích manželů a několik dnů trvající svatba za účasti několika tisíc hostů.

Co už víme...

- Himálaj je nejvyšším pohořím světa.
- Monzuny přinášejí v létě srážky, v zimě jsou suché.
- Indie má více než 1 miliardu obyvatel.
- Většina obyvatel Asie žije na venkově a pracuje v zemědělství.

Obr. 111. Hinduisté věří, že koupel v posvátné řece Gange z nich smyje hříchy.

• Velké sociální rozdíly jsou i ve městech.

• Je velmi těžké na několika nádech vystihnout podstatu hinduismu. Hinduismus je název pro komplex nejrozličnějších vyznání obyvatelstva dnešní Indie. Jde o polyteistické náboženství, v jehož čele stojí Brahma - stvořitel, Visnu - udržovatel, Šiva - ničitel a znovuvstouřitel.

Indie má také rozsáhlou živočišnou výrobu, trpí ale nedostatkem krmiv i pastvin. Stáda skotu a buvolů jsou sice největší na světě, využívají se však většinou pouze k polním pracím a k tahu. Hinduistické náboženství totiž zakazuje jíst hovězí maso a pít mléko.

Obyvatelstvo

Indická republika je největší stát jižní Asie a **druhý nejlidnatější stát světa** (za Čínou). V Indii žije 1/6 obyvatel naší planety, tj. více než 1 miliarda lidí.

Indická vláda se snaží omezit rychlý přírůstek obyvatelstva a usiluje o to, aby v každé rodině byly pouze dvě děti. Zatím ale nebyla příliš úspěšná, ročně přibývá téměř 20 mil. obyvatel a přibližně do roku 2045 by se měla Indie stát nejlidnatější zemí světa.

Indové tvoří jednotný národ, ale mluví několika **stovkami jazyků** (nejrozšířenější je hindština). Protože Indie

byla po čtyři století britskou kolonií, zachovala si v zemi silnou pozici **angličtina**, která je dodnes jedním z úředních jazyků. Indie je federativní stát, skládá se z téměř 30 států vytvořených pro nejpobytější národy. Většina obyvatel se hlásí k hinduismu (80 %).

Přestože má Indie řadu velkých měst, žijí dosud **2/3 obyvatel na venkově**. Venkov je velmi zaostalý, obyvatelé měst mají vyšší životní úroveň.

Hinduismus

Hinduismus je **čistě indické náboženství**, protože hinduistou se může člověk pouze narodit (nemůže se jím stát během svého života). Základem hinduismu je víra v přetelování – po smrti se člověk narodí znovu buď jako člověk, nebo jako zvíře – podle toho, jak se v předchozích životech choval. Dobrymi skutky se může vymanit z koloběhu zrození a zániku.

Pro hinduismus je charakteristický systém kast. Víra předpisuje, že člověk se narodí do dané pozice ve společnosti (chudák, boháč, ...) a v té musí zůstat celý život. Povýšení do jiné kasty nepříchází v úvahu, je proto pochopitelné, že sňatky jsou možné jen mezi příslušníky stejných kast. Dnes už není kastovní systém oficiálně uznáván, má ale dosud v indické společnosti silný vliv. Hinduisté věří, že jejich současné trápení (třeba příslušnost k nízké kastě nebo neštěstí) je trestem za hříchy v minulých životech.

Hospodářství

Indie se dlouho řadila mezi rozvojové státy, od počátku 21. století se ale její ekonomika rychle rozvíjí.

Hlavním problémem země je výživa obyvatel, **zemědělství jen s obtížemi zajišťuje dostatek potravin**. V zemědělství pracuje asi polovina obyvatel. Nejlepší podmínky mají zemědělci v Indoganžské nížině a při pobřeží. Pole jsou oseta **rýží** (nižší polohy), **pšenicí** (sušší severozápad země) a **prosem** (suchý střed Indie). Angličané zavedli v Indii pěstování čajovníku a také některých technických plodin (juta, bavlník, podzemnice olejná). Indické zemědělství trpí velmi nízkými výnosy. Příčinou je především ruční obdělávání polí a nedostatek (případně nedostupnost) zemědělské techniky a umělých hnojiv.

Indický **průmysl** se v posledních letech bouřlivě rozvíjí. V celkových objemech produkce některých výrobků sice dosahuje předních míst ve světě, vzhledem k obrovskému počtu obyvatel je ale produkce nedostatečná.

Indie má bohaté **zásoby nerostných surovin** - hlavně černého uhlí, železné rudy a rud barevných kovů (manganu a chromu). Rozsáhlé je i hutnictví, které z domácích **Hinduisté se dělí do čtyř zákl. kast: duchovní, vojáci, řemeslníci a obchodníci, rolníci. Kasty se dělí na řadu podkast. Nejníže stojí „nedotknutelní“ (přesněji nedotýkatelní) lidé, kteří nepatří do žádné kasty. Ostatní se jich štítí. Nedo- tiknutelní jsou teoreticky i všichni nehinduisté, např. Evropané.**

surovin vyrábí železo a ocel. Nejvíce lidí však zaměstnává tradiční **textilní a potravinářský průmysl**. V poslední době se rozvíjí i strojírenský a chemický průmysl, Indie je jeden z největších světových producentů umělých hnojiv. Na vzestupu je také indická věda a výzkum (např. informační technologie), rychle se zvyšuje význam služeb. Stále více Indů pracuje v cestovním ruchu, bankovníctví a v nejrůznějších službách poskytovaných přes internet nebo telefon. Indický průmysl je soustředěn do čtyř oblastí kolem největších indických měst - hlavního města **Dillí** a přístavů **Bombaj** (Mumbai), **Kalkata** (Kolkata) a **Čennaj** (Madrás).

Zapamatujte si...

- Indie se snaží omezit rychlý přírůstek obyvatelstva.
- Indové mluví několika stovkami jazyků.
- Indické zemědělství jen s obtížemi zajišťuje dostatek potravin.
- Indický průmysl se v poslední době bouřlivě rozvíjí.

Otázky a úkoly...

- (1) Uvažujte, jak by bylo možno snížit velký přírůstek indického obyvatelstva.
- (2) Jak souvisí vzdělání obyvatelstva s vyspělostí průmyslu?
- (3) Proč má indické zemědělství potíže se zajištěním dostatku potravin?
- (4) Jak ovlivňuje hinduismus život věřících?

Obr. 112. Závažným problémem Indie je mimořádná chudoba mnoha obyvatel.

Obr. 113. Nejznámějším indickým politikem byl Mahátma Gándhí, který nenásilnými prostředky vybojoval Indii nezávislost.

Sousedé velké Indie

Ostatní země jižní Asie

Závažným problémem zemí jižní Asie je chudoba většiny obyvatel. Mnoho lidí, zejména na venkově a v chudinských čtvrtích měst, nemá dostatečné prostředky ani na základní potraviny a trpí podvýživou. Pro nás běžně spotřební zboží je jim naprosto nedostupné. Bohatství a „společenský úspěch“ se proto v jižní Asii neměří drahým oblečením, značkou mobilního telefonu nebo auta, ale tloušťkou těla. Přejídání si mohou dovolit jen skutečně bohatí, a proto platí jednoduchá rovnice: člověk s nadváhou = bohatý člověk = krásný člověk. V televizních reklamách vystupují spokojené buclaté děti, vyhublí školáci se dívají závistivě na své hmotnější spolužáky a ženy, které se chtějí líbit, se rozhodně nemusí trápit žádnými dietami.

Co už víme...

- Indoganžská nížina je hustě zalidněna.
- Severozápadní část poloostrova Přední Indie není ovlivňována monzunovým prouděním.

stát	hlavní město	rozloha (km ²)	obyvatel (mil.)
Indie	Nové Dillí	3 287 260	1 220,8
Pákistán	Islámábád	796 100	193,2
Bangladéš	Dháka	144 000	163,7
Srí Lanka	Kotte	65 610	21,7
Nepál	Káthmándú	147 180	30,4

Tab. 14. Státy jižní Asie

Obr. 115. Jihozápadně od Indie leží v Indickém oceánu korálové souostroví Maledivy.

• Záplavy přináší každoročně nároky velmi úrodného bahna a jsou proto pro zemědělce spíše přínosem.

• Tajfuny jsou obdobou hurikánů v Americe (viz str. 17).

Obr. 116. Drobné lístky čajovníku se sbírají ručně.

Pákistán a Bangladéš jsou po Indii nejlidnatější státy jižní Asie. Pákistán má téměř 200 milionů obyvatel, Bangladéš přibližně 165 milionů obyvatel. V obou zemích převažuje muslimské obyvatelstvo. Počet obyvatel roste rychleji než v Indii. Islámské náboženství zakazuje kontrolu porodnosti a velký počet dětí v rodinách je zde pokládán za štěstí. Venkované nepobírají žádný starobní důchod a ve stáří jsou zcela odkázáni na péči svých dětí. Obyvatelé jsou chudší než v Indii a také úroveň vzdělání je nižší (číst a psát umí jen asi polovina obyvatel).

Pákistán je obýván jazykově různorodým obyvatelstvem. Nejpočetnější jsou Paňdžábcí, kteří žijí i v Indii (tam ale vyznávají jiné náboženství). Osou Pákistánu je řeka Indus, v jehož údolí žije naprostá většina obyvatel. Horské oblasti jsou naopak téměř liduprázdné.

• Úředním jazykem Pákistánu je urdština.

Vliv monzunů je v Pákistánu velmi slabý, země trpí značným suchem. Vody řeky Indus se proto využívají v rozsáhlých zavlažovacích systémech. Pákistán je převážně zemědělská země, pěstuje se rýže a pšenice, na vývoz i bavlník a cukrová třtina.

V 70. letech proběhla v zemi tzv. „zelená revoluce“ – byly zavedeny nové odolnější odrůdy obilovin a zvýšila se úroveň obdělávání pozemků. Výsledkem bylo ztrojnásobení produkce obilí, země je dokonce začala vyvážet.

V průmyslu převažuje textilní výroba, zejména zpracování bavlny. Rozvíjí se i potravinářský průmysl – Pákistán vyváží maso, máslo a cukr. Centrem průmyslu je přístavní město Karáčí (13 milionů obyvatel), hlavní město Islámábád bylo vybudováno nově v severní části země.

Také Pákistán patří k silně nábožensky orientovaným muslimským zemím. Hanobení Koránu nebo islámských proroků je v Pákistánu trestáno smrtí.

Bangladéš je, na rozdíl od Pákistánu, jazykově jednotný, obývají ho Bengálci. Země je značně přelidněna (přes 1 100 ob./km²) a hustota obyvatel je zde největší na světě (s výjimkou městských států).

Území Bangladéše leží převážně ve společné deltě Gangy a Brahmaputry, která je tvořena úrodnými naplaveninami. Říční ramena ji rozdělují na tisíce izolovaných ostrůvků dostupných pouze pro říční dopravu. Krajina je bažinatá a velmi plochá a vystupuje jen několik metrů nad úroveň mořské hladiny, pro obyvatelstvo jsou proto velmi nebezpečné záplavy. Rozvodnění řek hrozí v období dlouhotrvajících dešťů spojených s letním monzunem, nebezpečné jsou ale i tajfuny, které mohou zvednout hladinu moře. Protože je delta hustě zalidněna, jsou záplavy často spojeny s oběťmi na životech.

Bangladéš je chudý zemědělský stát, zemědělství však není schopno zajistit dostatek potravin. Základní potravinou obyvatelstva je rýže, na vývoz se pěstuje juta (používá se k výrobě hrubých tkanin, např. pytlů, provazů či rohoží). Průmysl se zaměřuje na textilní výrobu. Bangladéš je 2. největším vývozcem textilu na světě. Zároveň je jedním z nejchudších států světa.

Ostatní jihoasijské státy

Mezi jihoasijské státy se řadí i Srí Lanka, která leží na ostrově Cejlon při indickém pobřeží, a dva vnitrozemské státy v Himálaji, Nepál a Bhútán.

Srí Lanka je známá jako jeden z největších světových producentů čaje. Nepál s Bhútánem jsou chudé horské země. Pouze jih Nepálu zasahuje do Indoganžské nížiny, má proto subtropické podnebí a vhodné podmínky pro zemědělství. Sever Nepálu vyplňují pásma Himálaje. Země je velmi často navštěvována zahraničními turisty, především horolezci.

Nepál obývá několik národů. Jedním z nich jsou Šerpové, kteří do země přišli z Tibetu. Žijí v nejvýše položených oblastech a horolezci si je často najímají jako nosiče nebo průvodce na horolezecké výstupy.

Zapamatujte si...

- Bangladéš a Pákistán jsou lidnaté muslimské země.
- Počet obyvatel Bangladéše a Pákistánu rychle roste.
- Úroveň pákistánského zemědělství zvýšila „zelená revoluce“.
- Bangladéš je přelidněný chudý zemědělský stát.
- Srí Lanka leží na ostrově Cejlon a je známá vývozem čaje.
- Nepál s Bhútánem jsou chudé horské země.

Otázky a úkoly...

- (1) Proč se Pákistán a Bangladéš nesnaží omezit velký přirozený přírůstek obyvatel?
- (2) Jak ovlivňují monzuny život obyvatel Bangladéše?
- (3) Čím se liší zemědělství Pákistánu a Bangladéše?
- (4) Proč navštěvují turisté Nepál? Je cestovní ruch pro Nepál přínosný?

JHOVÝCHODNÍ ASIE

Jihovýchodní Asie zahrnuje jihovýchodní část asijské pevniny (poloostrov Malajský a Zadní Indie) a rozsáhlé ostrovní oblasti (zejména Velké Sundy, Malé Sundy a Filipíny).

Poloostrov Zadní Indie je tvořen na severu výběžky pohorí Himálaje. Směrem k jihu se krajina postupně snižuje až do rozlehlých nížin. Ze severu na jih protéká poloostrovem řada velkých a na vodu bohatých řek. Největší z nich jsou Mekong a Iravadi.

Ostrovní část jihovýchodní Asie se skládá z téměř 20 000 ostrovů a ostrůvků. Je to největší seskupení ostrovů na světě. Ostrovy jsou většinou sopečného původu a leží v oblastech styku litosférických desek s řadou činných sopek.

Jihovýchodní Asie má tropické podnebí. V rovníkových oblastech jsou po celý rok vysoké teploty a pravidelné přš. V Zadní Indii je výrazné působení monzunů. Během roku se mění úhrn srážek podle jeho převládajícího směru. Léta jsou horká a deštivá, přívaly srážek často způsobují rozvodnění velkých řek.

Původně byla jihovýchodní Asie pokryta tropickými deštnými lesy, ve větších celcích se však uchovaly pouze na odlehlejších a málo zalidněných místech (např. ostrov Borneo). V nížinách a na hustě osídlených ostrovech (např. Jáva) byly

Obr. 117. Sloni na Srí Lance

Obr. 118. Horolezecké výpravy do Himálaje si najímají místní nosiče (Šerpy).

• Celá ostrovní oblast se někdy označuje jako Malajské souostroví.

• Ukažte oblast na mapě litosférických desek.

• Srovnajte podle atlasu lednové a červenové srážky v oblasti JV Asie.

Tab. 15. Největší ostrovy a souostroví jihovýchodní Asie

Souostroví	Velké ostrovy
Velké Sundy	Sumatra, Jáva, Borneo a Celebes
Malé Sundy	Bali a Timor
Filipíny	Luzon, Mindanao